

Progressief en conservatief in de fout

*Himbungs Dagblad
29/11/97*

Door Joep van Leeuwen

In het tijdschrift Jazz Nu van deze maand noemt Hans Dulfer de jazz dement.

Reden: te lang heeft zich geen nieuwe stroming meer voorgedaan. Deze beoordeling is gebaseerd op de maatstaf 'vernieuwing': als het niet nieuw is, deugt het niet. Dat is wel een hele smalle basis voor kritiek, want er zijn meer en belangrijkere criteria; kwaliteit bijvoorbeeld.

Zo lang als de jazz bestaat, wordt het einde van deze muziek al aangekondigd. De vroegste noodkreet over het welzijn van de jazz die ik ken, komt uit het boek 'Shining Trumpets' (1946) van Rudi Blesh. Hij ziet het einde van wat hij de classic jazz noemt al in 1920 veroorzaakt door de commerciële blanke swingmuziek die een eerlijke zwarte kunstuiting deformeert.

De grootste rel over de verdere levenskansen van de jazz heeft zich afgespeeld bij de opkomst van de bebop. Net toen zich deze eerste moderne jazzstijl ontwikkelde, zat muzikaal Amerika ook midden in de New Orleans-revival. Deze vernieuwde interesse in de oorspronkelijke jazzstijl botste hevig met de vernieuwingen van Charlie Parker en Dizzy Gillespie.

De oude-stijlaanhangers werden door de beboppers 'moldy figs' (beschimmelde vijgen) ge-

noemd. De nieuwlichters kregen van de big band-leider Tommy Dorsey te horen dat 'bebop de muziek twintig jaar had teruggezet' en van Louis Armstrong 'dat men moest ophouden met deze Chinese muziek'. Miles Davis kreeg uiteindelijk gelijk toen hij zei dat het beste gevoel dat hij ooit had gehad, wel met zijn kleren aan dan, in 1944 was toen hij Parker en Gillespie in St. Louis, Missouri hoorde.

De oplettende lezer zal het ondertussen zijn opgevallen dat Dulfer een andere doodsbeprediging vaststelt dan diegenen die zich in eerdere decennia zorgen maakten. Het gevaar dat Dulfer ziet, zit in het uitblijven van een nieuwe stijl terwijl de historische voorbeelden het einde net zagen in de opkomst van zo'n nieuwe stijl. Verwarrend hoor al die verschillende diagnoses.

Zij die snakken naar vernieu-

wing ontnemen hun mening aan een zeer typisch element uit de geschiedenis van de jazz: de revolutionaire ontwikkeling ervan. De in essentie collectieve New Orleansstijl of blanke Dixieland stond nog niet op de plaat of hij ontwikkelde zich in de jaren twintig in Chicago tot een solistenstijl terwijl Paul Whiteman er 'symphonic jazz' van probeerde te maken. Een decennium later ontwikkelde de swing zich in kleine combo's én in een nieuwe bezetting, de big band, die weer onder te verdelen was in een New Yorkse richting en een Kansas City-variant.

De swing was nog niet voorbij of de bebop kwam op, die in 1949 weer plaatsmaakte voor de cool jazz, in 1954 voor de hardbop (met soul-, en funky jazz) en in 1960 voor de free jazz, die wat later weer regionale onderverdelingen kreeg zoals de Nederlands geïmproviseerde muziek. Aan het eind van dat

Dizzy Gillespie, een van de nieuwlichters uit de jazz.

Foto: Frits Widdershoven

decennium kwam de rock-jazz op, die in de jaren tachtig weer fusion werd. De jaren negentig brachten de jazz dance.

Een stormachtige vernieuwing lijkt dus een wezenskenmerk van de jazz. Dat is het ook maar het wordt te belangrijk gemaakt. Als vernieuwing dan ook nog synoniem wordt met kwaliteit gaat het echt fout en daar maken veel Nederlandse

jazzschrijvers zich schuldig aan. Iets nieuws is niet ipso facto goed, net zo goed als het niet bedreigend hoeft te zijn. Het nieuwe moet zich vooral eerst nog maar eens bewijzen volgens het criterium kwaliteit. Daarover is het ook nog eens veel moeilijker schrijven en uitspraken doen.

Het gissen naar waar een nieuwe jazzstijl vandaan zal gaan komen is leuk, maar eigenlijk

onbegonnen werk. De net genoemde laatste jazzstijl (ook acid jazz genoemd) is nota bene op de dansvloer ontstaan. De stijl combineert dansritmen als hiphop met fragmenten (samples) van oude jazzplaten uit met name de soul jazz van de jaren vijftig en zestig. Rappers complementeren het geheel. De knappe kop die dat had kunnen voorspellen, mag deze rubriek van mij overnemen.